

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศได้เข้ามามีบทบาทอย่างมากในชีวิตประจำวันไม่ว่าจะเป็นในงานธุรกิจต่างๆ งานอุตสาหกรรมหรือการบริหารระบบงานต่างๆ และโดยเฉพาะอย่างยิ่งทางด้านการจัดการศึกษาของประเทศ เทคโนโลยีสารสนเทศได้เข้ามามีบทบาทและความสำคัญเป็นอย่างมาก ซึ่งช่วยก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งยังช่วยให้คนในยุคปัจจุบันสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร มีโอกาสรับรู้ข่าวสารจากระบบการส่งข่าวสารที่รวดเร็ว เหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในโลกซึ่งสามารถสื่อสารถึงกันได้อย่างทันที สิ่งเหล่านี้ก่อให้เกิดสังคมเปิดที่ทุกชาติสามารถเรียนรู้ซึ่งกันและกันได้อย่างรวดเร็ว และได้เข้ามามีอิทธิพลต่อสภาพชีวิต และความ เป็นอยู่ของบุคคลในสังคมทั้งในทางบวกและทางลบ โดยเฉพาะเด็กและเยาวชนที่มีความว่องไวต่อการรับรู้สิ่งใหม่ๆ ได้มีโอกาสเรียนรู้ข้อมูลข่าวสารจากเทคโนโลยีสารสนเทศต่าง ๆ เป็นอย่างมาก ซึ่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้ให้ความสำคัญกับเทคโนโลยีการศึกษา โดยเน้นให้ ผู้เรียนอันเป็นเยาวชนของชาติได้มีความรู้และทักษะเพียงพอที่จะใช้เทคโนโลยีในการแสวงหา ความรู้ด้วยตนเองได้อย่างต่อเนื่องตลอด (กรมวิชาการ, 2540:11)

เทคโนโลยีการเรียนรู้ของไทยในปี 2553 (THAI LEARNING TECHNOLOGIES 2010) กล่าวถึงการนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Information and Communication Technologies – ICT) ไปใช้ในการศึกษาคือเทคโนโลยีการเรียนรู้ จะช่วยปรับปรุงคุณภาพการศึกษา ของเด็กไทยในศตวรรษที่ 21 โดยมีเป้าหมายหลักเพื่อช่วยเปลี่ยนแปลงสังคมไทยไปสู่สังคมแห่งการ เรียนรู้ ผู้เรียนสามารถใช้ ICT เพื่อเสริมวิธีการเรียนการสอนแบบเดิม และในบางครั้งสามารถช่วย ปรับปรุงการเรียนการสอนในห้องเรียน โรงเรียนปรับบทบาทของครูและนักเรียน ซึ่งการ เปลี่ยนแปลงนี้จะสนับสนุนการปฏิรูปการศึกษา (สุรศักดิ์ หลาบมาลา, 2545 : 1)

ประเทือง สถาปัตย์ (2547:คำนำ) กล่าวว่าการพัฒนาเยาวชนเพื่อให้รู้เท่าทัน เทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไปจึงเป็นบทบาทของกระทรวงศึกษาธิการที่จะต้องจัดการเรียนการสอน ให้รู้เท่าทันกับความก้าวหน้าของเทคโนโลยี โดยการนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT) มาใช้เป็นเครื่องมือเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี คนเก่งและอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขปัจจุบัน เรามักจะได้ยินคำว่า ICT กันเสมอ ในเชิงการแข่งขันคนที่มีความรู้ความสามารถเท่านั้น

จึงจะสามารถ ดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีศักยภาพและมีคุณภาพชีวิตที่ดี ที่เราเรียกว่ายุคสมัยของการดำรงชีวิตภายใต้การแข่งขันด้านความรู้ความสามารถ (Knowledge-based economy/society) อีกทั้งกระทรวงศึกษาธิการก็เล็งเห็นความสำคัญเรื่อง ICT จึงได้กำหนดวิสัยทัศน์ในแผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษา พ.ศ. 2550 – 2554 ไว้ดังนี้ “ผู้เรียน ผู้สอน บุคลากรทางการศึกษา และประชาชน ใช้ประโยชน์จาก ICT ในการเข้าถึงบริการทางการศึกษาได้เต็มศักยภาพ อย่างมีจริยธรรม มีสมรรถนะทาง ICT ตามมาตรฐานสากล” เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการศึกษาในภาพรวมอย่างเป็นรูปธรรม

ประเทศไทยมีการปฏิรูปการศึกษาเพื่อพัฒนาและปรับเปลี่ยนรูปแบบและวิธีการจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ที่มุ่งให้ได้พัฒนาการเรียนรู้ของตนเอง สามารถเรียนรู้และอยู่ร่วมกันในสังคมแห่งการเรียนรู้ที่มีการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในชีวิตประจำวันอย่างมากมายจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่การจัดการศึกษาจะต้องมีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Information & Communication Technology : ICT) มาพัฒนาให้เกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ปัจจุบันจะเห็นได้จากในวงการศึกษามีการนำไอซีทีเข้ามาพัฒนาการจัดการเรียนรู้อย่างหลากหลาย เช่น e-Learning, e-School, e-Teacher, e-Student และ Learning Organization เป็นต้น โดยเฉพาะทิศทางการจัดการศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทยนั้น กำหนดให้มีการส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพและประสิทธิภาพการจัดการศึกษาตามแนวปฏิรูปการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นภารกิจที่ต้องดำเนินการเร่งด่วนในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ตามแนวทางแห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ในหมวด 9 ได้กล่าวถึงการส่งเสริมและสนับสนุนการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการศึกษาอย่างครอบคลุมครบวงจร ในมาตรา 65 ที่ได้กล่าวถึงการพัฒนากุศลการทางการศึกษาทั้งด้านผู้ผลิตและผู้บริโภคเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาให้มีความรู้ ความสามารถ และทักษะในการผลิต รวมทั้งการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมมีคุณภาพและประสิทธิภาพ ในมาตรา 66 ได้เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้พัฒนาขีดความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ให้มีความรู้และทักษะเพียงพอที่จะใช้เทคโนโลยีในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต และในมาตรา 69 ที่ได้กล่าวถึงการประเมินคุณภาพและประสิทธิภาพของการผลิตและการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2549:1)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 1 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ในฐานะที่เป็นองค์กรทางการศึกษาซึ่งตั้งอยู่ในเขตพัฒนาเฉพาะกิจภาคใต้ ซึ่งมีความหลากหลายทางวัฒนธรรม มีโรงเรียนในสังกัดที่เป็นแหล่งเพาะบ่มเยาวชนเพื่อเติบโตไปเป็นบุคลากรที่มีคุณภาพของชาติ ให้มีความรู้ความสามารถที่จะ

ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข และจากการที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาได้ส่งเสริมการพัฒนาความพร้อมด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ให้แก่โรงเรียนในสังกัดมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนก็จะส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และเกิดประสิทธิภาพในการเรียนเพิ่มมากขึ้น ดังนั้นผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาเพิ่มเติมถึงการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนการสอนของครูผู้สอนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 1 เพื่อจะได้ทราบถึงสภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนการสอนของครูผู้สอนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 1 ในด้านการใช้วัสดุอุปกรณ์เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนการสอน การใช้แหล่งสารสนเทศเพื่อการเรียนการสอน การใช้สารสนเทศเพื่อการเรียนการสอน และการใช้ระบบเครือข่ายสารสนเทศเพื่อการเรียนการสอน ซึ่งจะเป็นแนวทางการพัฒนา การวางแผนการดำเนินงาน รวมทั้งข้อมูลที่ได้ก็จะเป็นข้อมูลสารสนเทศของหน่วยงานในสังกัดได้อีกด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนการสอนของครูผู้สอนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 1
2. เพื่อเปรียบเทียบสภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนการสอนของครูผู้สอนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 1 จำแนกตามขนาดโรงเรียน
3. เพื่อเปรียบเทียบสภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนการสอนของครูผู้สอนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 1 จำแนกตามกลุ่มสาระการเรียนรู้
4. เพื่อรวบรวมปัญหาจากการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนการสอนของครูผู้สอนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 1

ความสำคัญและประโยชน์ของการวิจัย

1. ด้านความรู้
 - 1.1 ทำให้ทราบสภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนการสอนของครูผู้สอนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 1
 - 1.2 ทำให้ทราบผลการเปรียบเทียบการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียน

การสอนของครูผู้สอนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปัตตานี เขต 1 จำนวนตามขนาดโรงเรียน

1.3 ทำให้ทราบผลการเปรียบเทียบการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนการสอนของครูผู้สอนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปัตตานี เขต 1 จำนวนตามกลุ่มสาระการเรียนรู้

1.4 ทำให้ทราบปัญหาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนการสอนของครูผู้สอนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปัตตานี เขต 1

2. ด้านการนำไปใช้

2.1 ผลการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 1 และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาซึ่งต้องมีหน้าที่พัฒนาส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนการสอน ในโรงเรียนระดับประถมศึกษาและการวางแผนการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลทั้งในปัจจุบันและอนาคต

2.2 ผลการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อครูผู้สอนหรือหัวหน้ากลุ่มสาระต่างๆ ในโรงเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 1 ในการดำเนินการวางแผนการปฏิบัติงานในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนตามกลุ่มสาระที่ปฏิบัติงาน เพื่อให้สามารถพัฒนาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนการสอนได้

2.3 ผลการศึกษาค้นคว้าจะนำเสนอแก่ผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้องเป็นข้อมูลพื้นฐานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนการสอนของครูผู้สอนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 1 เพื่อดำเนินการปรับปรุงแก้ไข

2.4 ผลการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จะเป็นประโยชน์แก่ผู้เกี่ยวข้องและผู้สนใจใช้เป็นข้อมูลในการศึกษาค้นคว้า

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาสภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนการสอนของครูผู้สอนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 1 ในประเด็นเกี่ยวกับการใช้วัสดุอุปกรณ์เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนการสอน การใช้แหล่งสารสนเทศเพื่อการเรียนการสอน การใช้สารสนเทศเพื่อการเรียนการสอน และการใช้ระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์เพื่อการเรียนการสอน

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากรในการวิจัยครั้งนี้คือ ครูผู้สอนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 1 จำนวน 1,104 คน จากครูกลุ่มสาระการเรียนรู้แต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ของ 138 โรงเรียน

2.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูผู้สอนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 1 จำนวน 824 คน จากครูผู้สอนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ของ 103 โรงเรียน ซึ่งได้มาจากการคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากประชากรโดยใช้สูตรของ Yamane (1973:727-728) ทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีเทียบสัดส่วน (Proportional Stratified Random Sampling) ตามขนาดของโรงเรียน และทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Random Sampling)

3. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

3.1 ตัวแปรอิสระ (Independent Variables) ได้แก่

3.1.1 ขนาดโรงเรียน ซึ่งเลือกทำการศึกษานับจำนวน 3 ขนาด คือ

- 1) โรงเรียนขนาดเล็ก (มีจำนวนนักเรียน 1-499 คน)
- 2) โรงเรียนขนาดกลาง (มีจำนวนนักเรียน 500-1,499 คน)
- 3) โรงเรียนขนาดใหญ่ (มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 1,500-2,499 คน)

3.1.2 กลุ่มสาระการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน คือ

- 1) กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย
- 2) กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์
- 3) กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์
- 4) กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
- 5) กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา
- 6) กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ
- 7) กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี
- 8) กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ

3.2 ตัวแปรตาม (Dependent Variables) ได้แก่ สภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนการสอนของครูผู้สอนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 1 จำนวน 4 ด้าน ได้แก่

3.2.1 ด้านการใช้วัสดุอุปกรณ์เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนการสอน

3.2.2 ด้านการใช้แหล่งสารสนเทศเพื่อการเรียนการสอน

3.2.3 ด้านการใช้สารสนเทศเพื่อการเรียนการสอน

3.2.4 ด้านการใช้ระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์เพื่อการเรียนการสอน

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. เทคโนโลยีสารสนเทศ หมายถึง การประยุกต์เอาเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีโทรคมนาคม มาดำเนินงานต่างๆ เพื่อจัดทำสารสนเทศไว้ใช้งานซึ่งเกี่ยวข้องกับการนำข้อมูลข่าวสารมาใช้ให้เกิดประโยชน์ โดยใช้คอมพิวเตอร์เป็นเครื่องมือหลักในการจัดการและจัดเก็บข้อมูล

2. สารสนเทศเพื่อการเรียนการสอน หมายถึง ข้อมูลที่ผ่านการรวบรวมจากแหล่งข้อมูลเพื่อการจัดเก็บและเผยแพร่สื่อสาร โดยข้อมูลเป็นเรื่องเกี่ยวกับการเรียนการสอน

3. เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนการสอน หมายถึง การนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้เป็นเครื่องมือในการะบวนการเรียนการสอน โดยคาดหวังว่าจะทำให้เกิดวิสัยทัศน์องค์ความรู้ใหม่ ค้นพบปัญหาและวิธีการแก้ปัญหาเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของประเทศได้

4. สภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนการสอน หมายถึง สภาพการมีรูปแบบการใช้ สถานที่ ระยะเวลา ปริมาณ หรือลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่งของการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศใช้เพื่อการเรียนการสอนในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้

5. ปัญหาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนการสอน หมายถึง ข้อจำกัดหรืออุปสรรคการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนการสอนในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ไม่ตรงตามความคาดหวังของครูผู้สอน

6. การใช้แหล่งสารสนเทศเพื่อการเรียนการสอน หมายถึง การใช้แหล่งข้อมูลสารสนเทศที่เป็นเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อสื่อสารในการวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและกิจกรรมเสริมหลักสูตรในแต่ละสถานศึกษา

7. การใช้สารสนเทศเพื่อการเรียนการสอน หมายถึง การจัดการ การจัดเก็บ การจัดระบบข้อมูล เพิ่มข้อมูลหรือฐานข้อมูลและนำมาเผยแพร่ สื่อสาร สืบค้นแลกเปลี่ยน เพื่อนำมาใช้กับการเรียนการสอน

8. การใช้ระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์เพื่อการเรียนการสอน หมายถึง การใช้งานเครื่องคอมพิวเตอร์ที่มีการรับ ส่ง จัดเก็บและสืบค้นข้อมูลโดยมีการใช้งานร่วมกันในระบบที่มีการใช้อุปกรณ์เชื่อมต่อกับเครือข่ายคอมพิวเตอร์ในระบบ world wide web ซึ่งใช้งานเกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน